

Hvad skal Danmark leve af?

- et essay om fremtidens erhvervsstrategi

Adrian Nygaard Lema

Copenhagen Business School & Roskilde Universitetscenter

Danmark står ansigt til ansigt med række hidtil ukendte udfordringer. Avisen dumper ind af døren, og kaffen er end ikke færdigbrygget før artiklen på første side gør ens søvndrukne øjne opmærksomme på, at den informationsteknologiske revolution og globaliseringen har lagt pres på det danske arbejdsmarked i form af udflytning af jobs. Tak skal du have for en omgang her til morgen! 200.000 arbejdspladser de næste par år siger nogle eksperter. Panden folder i rynker, da avisens næste side viser, at globaliseringen skaber et konkurrencepres, som kraftigt truer det vi engang troede var Danmarks sikre erhverv – det vi troede vi var verdensmestre i. De næste artikler viser, at den demografiske udvikling betyder, at vi fremtiden har færre mennesker til at forsøge stadig flere.

Og at det danske arbejdsmarked består af et faretruende stort antal kompetencesvage – en gruppe på godt 600.000 personer hvis ressourcer ikke rækker i videnssamfundet. Avisen bliver hurtigt smækket sammen! Ikke flere artikler tak – det er ikke noget hovedet skal brydes med lige nu.

Men det *er* udfordringer vi skal bryde vores hoveder med. Og vi skal gøre det nu, i morgen kan det meget vel være for sent. Danmarks udfordringer skal vendes og drejes, måles og vejes – og herigennem skal vi finde en løsning på hvad Danmark skal leve af i fremtiden. Dette essay er et bud på fremtidens erhvervsstrategi.

Indhold

1

Hvor er vi og vil vi hen?

2

Hvordan kommer vi derhen?

3

Hvad skal Danmark leve af?

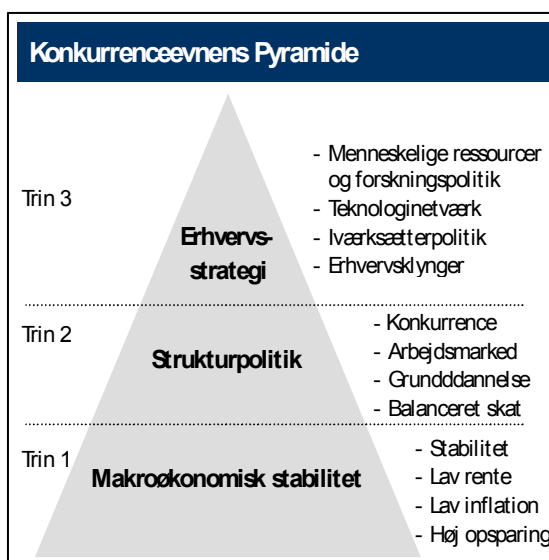
1. Hvor er vi og hvor vil hen? Fremtidens udfordringer

Outsourcing er ikke et problem for det danske erhvervsliv – men det er et problem for det danske arbejdsmarked. Mens virksomhederne gør røde tal grønne, gør de medarbejdere ledige. Eller sagt med andre ord, den reelle problemstilling vi står over for i Danmark i dag, er at når erhvervslivet tager ét skridt frem, kan samfundet meget vel tage ét skridt tilbage. Det er et paradoks, der selvsagt vil undergrave enhver sund samfundsøkonomi i det lange perspektiv. Paradokset giver os kun to muligheder: enten at begrænse udflytningen af arbejdspladser, eller at forbedre erhvervslivets evne til at absorbere arbejdskraft. Al sund fornuft peger på den sidste løsning. Og evnen til at absorbere arbejdskraft ligger

gemt i udviklingen af en vedvarende og dynamisk konkurrenceevne: outsourcing skal matches af jobskabelse.

Men denne løsning ligger ikke lige for døren. Hvorfor? Fordi Danmark i mange tilfælde hænger fast i gamle tanker om konkurrenceevne. Det er en hård dom, og den gælder ikke alle steder i den danske økonomi. Men ikke desto mindre løber de globale realiteter hurtigere end den danske omstillingsparathed. Kort sagt: mens vi herhjemme slider i det for, at finde et godt makroøkonomisk leje og stadigvæk tror at strukturpolitikken er tilstrækkelig til at beholde Danmark i konkurrenceevnes verdensliga, er realiteterne ganske anderledes. Det viser sig, at de lande der begynder at trække fra Danmark er måske nok interesserede i en sund økonomi og et velfungerende arbejdsmarked, men de er langt mere interesserede i konkurrencepolitikker, der rækker længere end tankegangen fra industrisamfundets forældede horisonter. Den globale konkurrenceevne kan forestilles som en pyramide:

- Verden over er den *makroøkonomiske* stabilitet i det store hele på plads. Det er måske en forenkling, men sandt er det at videnskaberne efterhånden har kortlagt de vigtigste mekanismer, og de politiske systemer har sporet sig ind på samme jævne retning. Det makroøkonomiske fundament er første trin på pyramiden og *skal*, så at sige, være på plads. Men det er ikke længere udslagsgivende for konkurrenceevnen.
- Andet trin på pyramiden er de *strukturpolitiske* instrumenter såsom gode skoler og et smidigt arbejdsmarked. Uden dem er ethvert land fortabt. Men tag et kig rundt på verdens lande. Ganske som de økonomiske virkemidler, er strukturpolitikken blevet harmoniseret hos konkurrenceevnets frontløberlande.
- I takt med, at den globale konkurrence intensiveres bliver *erhvervsstrategierne* de udslagsgivende parametre. De er endnu ikke harmoniseret, og kan det essentielt set heller ikke. Det er ikke det samme som, at man ikke kan tage ved lære, og følge fælles spor – men særegenhed og specialisering er kilden til succes. Morgendagens vindere er de lande, der formår at skabe de bedste mikroøkonomiske rammebetingelser for erhvervslivet og skabe en sammenhængende og dynamisk erhvervsstrategi.

Det tredje trin er nøglen til fremtidens vækst. Og hvis Danmark skal forholde sig offensivt til globaliseringen og de mange fremtidige udfordringer, er det nødvendigt at tage skridt mod en egentlig erhvervsstrategi. En sådan strategi består af, *for det første*, tilvejebringel-

sen af generelle vigtige rammebetingelser og, *for det andet*, kombinationen af disse i en velovervejede strategi – målrettet mod prioriterede erhvervskomplekser.

En dansk erhvervsstrategi bør tage udgangspunkt i fire centrale rammebetingelser – ikke de fire eneste mulige, men fire særlige indsatsområder vi bør vurdere som de vigtigste for at skabe vedvarende vækst: 1) menneskelige ressourcer og forskning; 2) teknologinetværk; 3) iværksætterpolitik; og 4) virksomhedsnetværk og erhvervsklynger.¹

For at konkretisere disse rammebetingelser kan man opsætte delmål for hver af dem. De tjener dog ikke som en 'vision' for fremtidens Danmark. Når man stiller spørgsmålet 'hvor vil vi hen?', kan man helt overordnet svare at vi dels vil *have en smidig og innovativ økonomi – blandt de mest konkurrencedygtige i verden – og dels opbygge verdens bedste og mest effektive velfærdsmodel*. Det er en vision for fremtidens Danmark! Men delmålene nedenfor er realistiske – dog højst ambitiøse – målsætninger vi sætter os for de rammebetingelser, der skal muliggøre fremtidens succesfulde erhvervsstrategi.

Mål 1: Menneskelige ressourcer og forskningspolitik: Danmark skal have verdens højest uddannede befolkning, og blandt verdens tre bedst integrerede offentlige vidensektorer i erhvervslivet. Rammebetingelserne for innovation er altid på den gode side af EU-gennemsnittet.

Mål 2: Teknologinetværk: Danmarks befolkning, offentlige sektor og samfundsøkonomi skal have de bedste Informations og Kommunikations Teknologi egenskaber i verden. Den offentlige sektor digitaliseres og dermed sikres at Danmark bliver verdens førende IKT-laboratorium.

Mål 3: Iværksætteraktivitet: Antallet af årligt nyopstartede virksomheder fordobles over en 5-årig periode. Overlevelsesraten blandt nyopstart skal være den højeste i verden.

Mål 4: Netværk og erhvervsklynger: Antallet af virksomhedsnetværk og erhvervsklynger femdobles over fem år. Fem til ti af disse prioriteres og placerer sig i top-ti på verdensranglisten over konkurrencedygtige regioner inden for de respektive brancher.

2. Hvordan kommer vi derhen? Rammebetingelser for fremtiden

Morgendagens nye økonomi kræver et andet sæt rammebetingelser end gårsdagens industrisamfund, og vores målsætninger må derfor tage udgangspunkt i de nævnte delmål ovenfor. Opløbsstringen af videnssamfundet betyder at innovationskapaciteten er i centrum. Tidligere var det centrale i konkurrencepolitikken at skabe nogle meget generelle betingelser for økonomisk vækst i landene. Nu gælder det om at udvide disse rammevilkår med specifikke politikker for viden og innovation. Det er vigtigt at kunne omstille Danmark til de nye vilkår, samtidig med at vi skal kunne bygge bro mellem konkurrencepolitikkerne til den gamle økonomi og konkurrencepolitikkerne til den nye økonomi. På den

ene side skal vores omstillingsevne være meget bedre end for eksempel Tysklands og Frankrigs, hvor de hænger fast i forældede modeller. På den anden side skal vi ikke se den danske velfærdsmodel som en klods om benet i fremtiden, men nærmere lære at bruge den konstruktivt til at understøtte vidensopbygning- og innovationskapacitet.

Dette kræver, at synet på den offentlige sektor bør undgå ekstremerne! På den ene side skal vi fortsat diskutere den rette størrelse og hvordan den kan effektiviseres. Vi skal ikke have en offentlig sektor som den har set ud i årtier, hvor den nærmest er hjørnестenen i den danske økonomi. På den anden side skal vi heller ikke kun fokusere på, hvordan den kan slankes mest muligt, som det ofte bliver argumenteret i debatten. Det er ikke skatteniveauet og størrelsen af den offentlige sektor *i sig selv*, der skal diskuteres – det er nærmere hvilken rolle den skal indtage. Og erfaringer fra særligt Finland viser tydeligt, at de har haft en stor og engageret offentlig sektor, som har kunne målrette konkurrencepolitikkerne og skabe en dynamisk videnintensiv økonomi.

Finland viser vejen!

1. Der er indgået en national samfundskontrakt om at sætse massivt på uddannelse og forskning – lige fra grunduddannelserne til de højst kvalificerede naturvidenskabelige forskere. Prioriteringen har stået ved magt på tværs af politiske og økonomiske konjunkturer.
2. Samspelet mellem forskningsinstitutter og private virksomheder er blevet prioriteret. Der er åbnet kanaler for viden- og teknologiudveksling.
3. Debatten 'Hvad skal Finland leve af?' har været omfattende og ført til nationale prioriteringer og specialiseringer af erhvervssektorer som skal være den finske økonomis hjørneste.

Den gennemsnitlige vækst i anden halvdel af halvfemserne, taler sit tydelige sprog. I Helsinki havde de en vækst på 6% og i Stockholm ca. 5%. Men i København var vi helt nede på 2%. Og årsagerne hertil er de succesfulde konkurrencepolitikker de har haft i Finland og Sverige på de erhvervsstrategiske områder. Når de har 3-4% højere vækst end vi har i Danmark gennem en årrække, går der ikke længe før Danmark er langt bagude. Jørgen Rosted, Direktør i Økonomi og Erhvervsministeriets enhed for forskning og analyse, vurderer at hele 80% vækstefterslæbet i forhold til Helsinki og Stockholm skyldes Danmarks mangel på rammebetingelser.² Der er altså gode grunde til at opfylde de fire nævnte mål for Danmarks fremtidige rammebetingelser. Men hvad indebærer det?

1. Menneskelige ressourcer og forskningspolitik

Videnøkonomien kræver et arbejdsmarked med både kompetencer og viden. I benchmarks tilhører Danmark ikke den gruppe OECD-lande, der ligger ikke i toppen. Det er derfor nødvendigt at styrke Danmarks menneskelige ressource på flere niveauer:

- Danmark skal fortsat udvikle gode folkeskoler og gymnasiale uddannelser. Især skal der være muligheder for, at benytte sig af erhvervspraktik i uddannelserne, og erhvervslivet skal også være åbne overfor tiltag, der giver elever og studerende et godt indblik i arbejdsmarked og erhvervsliv. Engelsk skal prioriteres højere.

- På Danmarks højere læreanstalter skal det sikres at de studerende kvalificeres til, at indgå i kreative vidennetværk, og lærer at udvide deres videnbaser på egen hånd. I fremtiden er det ikke vigtigt at man *har* viden, men at man kan *forny* og *operationalisere* viden.
- Danmark skal oparbejde et system for livslang læring. Særlige initiativer til lavt uddannede på arbejdsmarkedet er nødvendigt: For at øge beskæftigelsen og kompetenceudviklingen må myndighederne give tilsagn til offentlig finansiering af kompetencevages (efter)uddannelse.

Uddannelse er ét, forskning og viden noget andet. Hjørnestenen i videnøkonomien er innovation, og Danmarks placering på en 10. plads hvad angår rammebetingelserne for innovation er utilstrækkeligt.³ Danmark skal have meget bedre rammer for vidensspredning – et partnerskab mellem offentlig og privat forskning. På dette område er Danmark for langt bagude. Finland eksempelvis bruger hele 10 gange flere midler på offentlig-privat samarbejde end herhjemme. I denne sammenhæng er det også vigtigt at forskningen bliver kommercialiseret og ikke havner på en støvet reol i universitetsbibliotekets kælder. Her er brug for initiativer:

- Danmark skal være bedre til at prioritere i den offentlige forskning. Det kræver ikke blot flere forskningsmidler, men især at forskningen rettes mod strategisk vigtige erhverv. En række nationale indsatsområder må identificeres.
- Danmark skal have bedre rammebetingelser for anvendt og brugerdreven innovation. Dette kræver en prioritering af samspil mellem uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv. Relevante uddannelsesinstitutioner og offentlige F&U-institutioner skal oprette en række fælles 'Viden og Teknologiformidlere', halvoffentlige institutioner, der (i *tillæg* til de nuværende Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter) formidler offentlig viden og teknologi til virksomheder.
- Forskningsmiljøerne på de højere læreranstalter skal kunne søge en 'Fælles Forskningspulje', med et klausul om projekterne udføres i samarbejde med Viden og Teknologiformidlerne – således sikres, at teknologi og viden kan bruges på fabriksgulvet i den danske skov af små og mellemstore virksomheder.

2. Teknologinetværk

Det er centralt at rette politiker mod udbredelsen og anvendelsen af Informations og Kommunikationsteknologi – et område hvor Danmark på vigtige områder halter bagefter.⁴

- Danmark skal sørge for at anvendelsen af IKT bliver udbredt i alle hjørner af det danske samfund. Et særligt område hvor IKT skal indtænkes er uddannelsessystemet og udbudet af oplæringsmuligheder inden for området. Af den vej skal vi sikre at danskerne har de rette kvalifikationer.

- Den offentlige sektor er et særligt fokusområde for den danske IKT-strategi. Digitalisering af sundhedsvæsenet og den offentlige administration er *et must*. Dels frigøres ressourcer i den offentlige sektor, og dels får danske IKT-erhverv storstilede projekter, der kan hive regioner som Nordjylland og Storkøbenhavn op i verdensklasse.
- Danmark skal højne konkurrencen i den danske telekommunikationssektor og hele tiden sørge for at være up-to-date med en infrastruktur, der kan sikre at erhvervslivet har god adgang til IKT. Tilliden hos forbrugere og erhvervsliv øges ved udviklingen af de juridiske rammer.

3. Iværksætteraktivitet

Den økonomiske dynamik afhænger ofte af evnen til at skabe nye virksomheder. Men Danmark placerer sig i den dårligste tredjedel af 21 OECD-lande⁵. Iværksætteraktiviteten sikres ved:

- Danmark skal have god finansiel infrastruktur og juridiske rammer for risikovillig kapital. Samtidigt implementeres skattemæssige incitamenter for en fem til ti-årig periode for nystartede virksomheder.
- Danmark må indrette konkurslovgivningen således at kreditortiden forkortes, altså begrænse den tid hvor kreditor kan gøre krav på værdier hos skyldner. Dette frisætter gældsplagede iværksættere og højner derved iværksætteraktiviteten.
- Danmark skal indarbejde iværksætterdiscipliner på forskellige niveauer af uddannelsessystemet således at studerende bliver bekendte med muligheder for virksomhedsopstart og der skabes en iværksætterkultur blandt nyligt uddannede.
- Danmark skal sørge for at den eksisterende vejledning og rådgivning for iværksættere udvides. Der udbydes gratis uddannelse for kompetencesvage på arbejdsmarkedet i områder relevante for iværksættere.

4. Virksomheds netværk og erhvervsklynger

Udvikling af særligt konkurrencedygtige erhvervsmæssige specialiseringer gennem klynge- og netværksdannelse blandt virksomheder og videninstitutioner er en væsentlig kilde til erhvervsmæssig konkurrenceevne.

- Danmark skal arbejde mere målrettet for at understøtte regionale kompetenceklynger, som kan give virksomhederne en stor fordel i form af hurtigere vidensspredning, innovation og tættere relationer til leverandører og andre samarbejdspartnere. I Sverige bruger de nationale erhvervsfremmeorganisationer Vinnova, ITPS og NUTEK i disse år 100 mio. SEK til at iværksætte og styrke regionale erhvervsklynger.
- Danmark skal arbejde målrettet for at styrke arbejdet på regionalt plan. En central udfordring ligger i at få myndigheder, private videninstitutioner og virksomheder til at mødes i gensidig tillid og samarbejde. Medicon Valley i Øresundsregionen, AluCluster i Sønderjylland, Katrinebjerg i Århus, RoboCluster og BioTeamSouth på

Fyn er eksempler på at det kan lade sig gøre at skabe en positiv udvikling på trods af, at det er en vanskelig proces, som kræver politisk vilje og lederskab for at det skal lykkes at skabe resultater.

Der er opsat fire vitale rammebetingelser for Danmark og tilknyttet fire mål for fremtiden. Målene er generelle og vil skabe grobund for, at absorbere arbejdskraft samtidigt med, at konkurrenceevnen øges. Men der er derudover brug for mere specifikke strategier for særlige indsatsområder. I det følgende gives et bud rammebetingelsernes strategiske samspil: et bud på fremtidens erhvervsstrategi.

4. Hvad skal Danmark leve af? Fremtidens erhvervsstrategi

Hvis mange jobs udflytter til billiglande – heriblandt vidensarbejde – og den globale konkurrence udfordrer det danske erhvervsliv, er der som sagt kun én ting for: at skabe jobs, og gerne, men ikke kun, inden for videnstunge erhverv. I det følgende fremsættes et forslag til hvordan dette kan lade sig gøre, og samtidigt præsenteres løsningsforslag til relaterede problemstillinger. Det er ikke nok at sige, at Danmark blot skal satse på forskning og innovation – tag i betragtning at der i samtlige industrialiserede lande i dag foregår den samme debat som herhjemme. Jovist skal vi forske og lave innovationer – men en erhvervsstrategi skal konkretiseres, fokusere og tage udgangspunkt i reelle perspektiver.

Hvis vi i Danmark skal have de optimale muligheder for, at udnytte teknologiske løsninger og sprede viden bør vi forsøge os med en dobbeltsidet erhvervsstrategi.

1) Vi skal satse på højteknologiske, forskningsbaserede kompetenceklynger:

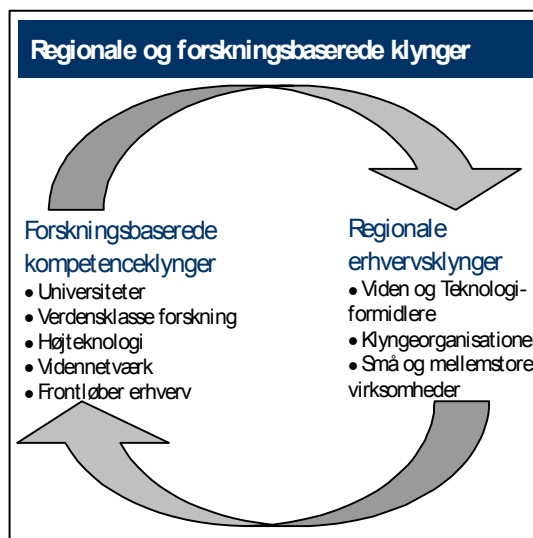
Forskningsbaserede kompetenceklynger er centreret om forskermiljøerne på de højere læreranstalter samt sektorforskningsinstitutionerne, og er målrettet mod virksomheder med eksisterende state-of-the-art forskning. Fokus skal være på få områder, således at offentlige midler øger specialiseringen og er med til definere fremtidens vinder-erhverv (ikke at forveksle med picking-winners!). De danske myndigheder har taget skridt hen i mod sådanne specialiseringer, blot hvortil det kræver en erkendelse af, at offentlig-private samspil skal ske rent fysisk: offentlig forskning i virksomhedernes laboratorier og privat forskning i det offentlige. De vidensektorer, der skal satses på her – højst fem af slagsen⁶ – må kobles på internationale vidennetværk for at blive succesfulde.

2) Vi skal satse på regionale erhvervsklynger:

Regionale erhvervsklynger er på forskellige teknologiske niveauer, og har til formål at skabe regionale arbejdskraftabsorberende erhvervscentre. Fokus er ikke nødvendigvis internationale frontløbere, men nærmere at øge processer, produkter og videndeling i, og blandt, eksisterende samt nyopstartede virksomheder. Pointen er, at det er en illusion at tro, at vi kan leve *udelukkende* af 'højteknologiske netværk'. Danske regioner og erhverv

skal også evne at matche udflytningen af arbejdspladser. Vi har nogle gode (og mange mindre gode) erfaringer fra ordningen Regionale Vækstmiljøer, der nu er ved at løbe ud. Initiativer som disse skal opfølges for, at danske erhvervs-klynger ikke bliver efterladt håbløst bagude. Danmark ligger allerede på en 22.-plads⁷, og vi har ikke råd til at tabe yderligere terræn. Nøglen til succesfulde klynger ligger i, at opbygge stærke private, selvstændige organisationer, der kan etablere virksomhedsnetværk og formidle viden og teknologiske løsninger.

Ikke mindst er det vigtigt, at der skabes et vist samspil *mellem* de to nævnte klyngetyper. Målet er en synergieffekt således, at viden og teknologiske løsninger fra de forskningsbaserede klynger overføres til Viden- og Teknologiformidlerne i de regionale klynger. Med tiden vil flere og flere små og mellemstore virksomheder blive parate til at indgå i de højteknologiske, forskningsbaserede klynger. Danmark vil få en dynamisk erhvervsudvikling med konstant bevægelse – drevet frem af formidling af viden og teknologi.

Hvilke erhverv og sektorer skal vi da leve af i fremtidens Danmark? Inden for de forskningsbaserede klynger bør vi satse på:

- **Biotechnologi (I)** med fokus på lægemiddelindustrien. Hvorfor? Fordi der især i hovedstadsområdet er et kæmpe udviklingspotentiale, og at det er en strategisk vigtig sektor i forhold til dels eksport, men også ressourcefrigørelse i det danske sundhedsvæsen.
- **Biotechnologi (II)** med fokus på fødevarer, jordbrug og agro-industri. Hvorfor? Fordi der er state-of-the-art forskning i institutioner som Danmarks Fødevare og Veterinær Forskning, Danmarks Jordbrugsforskning, Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole og Risøs Plant Research Department. Som modtagere er der meget stærke regionale erhvervsspecialiseringer i Hovedstadsområdet, Århus-regionen, Fyn og på Lolland.
- **IKT** med fokus på pervasive computing og trådløse netværk. Hvorfor? Fordi forskningsmiljøer som Katrinebjerg i Århus, NordCom i Ålborg og RoboCluster på Fyn viser at jobskabelse, produktivitetsstigninger og kompetenceløft alt sammen fører med store IKT-satsninger. Og vigtigst af alt, som Bent Dalum, IKT-ekspert fra Ålborg Universitet, siger det: ”Herhjemme har vi muligheden for at være de første til at digitalisere vores offentlige sektor”.⁸ Danmark kan med fordel deltage i internationale vidennetværk som eksempelvis ”Innovation Alliance” mellem Danmark, Finland og San Francisco Bugten.⁹

- **Nanoteknologi.** Hvorfor? Dels har Danmark allerede komparative fordele inden for området, og dels er det formentlig den sektor med det største langsigtede udviklingspotentialer. Desuden ville det være højst ønskeligt hvis Danmark kunne opnå laboratorium-status for udviklingen af brændselsceller. Flere steder i Danmark er der potentialer, herunder Hovedstadsområdet og Midtjylland.
- **Alternativ energi** med fokus på vindmøller. Hvorfor? Vidensudvikling inden for alternative energikilder er en god sektor at satse på for DK – vi har allerede en komparativ fordel indenfor vindmøller, og det stemmer godt overens med vores værdier og nationale selvbillede. Desuden skal vi tænke langsigtet. Olieproduktionen topper om senest 20 år og det kan betale sig for Danmark at være verdens foretrukne udbyder af alternative energikilder.

Ud over de forskningsbaserede, højteknologiske sektorer skal vi satse på en længere række regionale erhvervsklynger. Der bør investeres i omkring 10 eksisterende eller potentielle erhvervsklynger rundt om i landet. Hver klynge bør modtage omkring 10 millioner kr. til benyttelse over en femårig periode. Dertil skal oprettes en mindre særskilt pulje til etårige opstartsforløb for klyngerinitiativer, som ikke derudover har behov for offentlige støtte. Desuden bør kravene om effekter, resultater og medfinansiering skærpes i forhold til ordningen Regionale Vækstmiljøer.¹⁰ Men hvilke regionale erhvervskomplekser bør støttes? Det er i høj grad et spørgsmål, der skal svare på i samarbejde med de danske regioner, men eksempler kan være:

- **Kommunikationsteknologi** på Fyn, **robotteknologi** på Fyn, **bioteknologi** på Fyn, **aluminiumsindustrien** i Sønderjylland, **rustfrit stål** i Jylland, **offshore-industrien** i Vestjylland, **finanssektoren** i Hovedstadsområdet, **sundhedsteknologi** på Sjælland og andre erhvervskomplekser i hele landet.

Der er én sidste sektor der skal prioriteres højt:

- **Den offentlige sektor.** Hvorfor? Den offentlige sektor spiller en stor rolle i udformningen af rammebetingelser for erhvervsudviklingen, og det er (om man vil det ej!) strengt taget en af de vigtigste sektorer vi i Danmark skal leve af – også i fremtiden.

Ydermere er der én meget væsentlig grund til at overveje den offentlige sektors rolle. Vi må erkende, at der er store arbejdsmarkedsgrupper, der ikke er en ressource i videnøkonomien, men en udgift i form af overførselsindkomster. To ting er derfor værd at overveje: *For det første*, at lade den voksende offentlige omsorgssektor ansætte et stort antal ledige danskere. En typisk begyndelsesløn på 220.000 kr. i det offentlige vil til den sidste krone – regn selv – kunne blive finansieret af tilsvarende årlige overførselsindkomster til nuværende dagpengemodtagere. *For det andet*, er det værd at overveje hvorvidt man kan transformere overførselsindkomster til arbejdsløse til en slags voksenuddannelseskonto – således at passivt forsørgede må deltage i et kompetenceløft for at få udbetalt overførslen.

Begge disse to eksempler er måde hvorpå man kan transformere passivitet til aktivitet, og samtidigt øge beskæftigelsen, forbedre den offentlige velfærd og øge kvaliteten af det danske arbejdsmarked. Stort set gratis.

Men det er nok også det eneste, der i ovenstående erhvervsstrategi er gratis. Alt andet koster. Nogle steder handler det ikke om flere midler, men blot om prioriteringer. Men vi må erkende, at fuldføre en erhvervsstrategi for fremtidens Danmark er ikke billigt. Derfor foreslås følgende besparende elementer og udviklinger, der vil give mulighed for de nødvendige investeringer i fremtiden:

- Digitalisering af den offentlige sektor – eksempelvis indførelsen af elektroniske patientjournaler og internetydelser.
- Ansættelse af ledige i omsorgssektoren – eksempelvis hjemmehjælp, dagpleje mv.
- Et kulturskifte skaber åbenhed i Danmark for udefrakommende videnarbejdere, såvel som indvandrere her i landet. Integrationen øges og offentlige overførsler reduceres.
- Udgifter til overførselsindkomster falder i takt med, at beskæftigelsen stiger.
- Indførslen af en slags 'Senior-Stillinger' med kortere, fleksible arbejdsuger reducerer offentlige udgifter og beholder 'det grå guld' på arbejdsmarkedet.
- Privat medfinansiering af offentlige (anvendt-)forskningsopgaver øger de samlede forskningsmidler.
- Eksportindtægterne stiger.
- Reducerede importudgifter, eksempelvis til olie.
- Indgående udenlandske investeringer i anerkendte videnmiljøer.
- Skattestoppet afvikles. Det er desværre ikke forsvarligt med det voksende investeringsbehov. I stedet indføres skatteincitamentet til eksempelvis iværksættere.

Den ændrede globale arbejdsdeling betyder, at vi i Danmark må positionere os – inden andre gør det for os. Lige nu leder alle verdens virksomheder med lys og lygte efter de helt rigtige produktionsnetværk og kompetenceklynger til deres F&U-afdelinger og videnproduktioner. Hvis vi forholder os offensivt til den udvikling, vil vi indføre en erhvervsstrategi, der inkluderer hele samfundet. Vi kan skabe en række 'hot-spots', der uundgåelige for de mest attraktive globale koncerner, og samtidigt udvikle vores eget erhvervsliv. Med de rette rammebetingelser og erhvervsstrategi kan vi være herrer over vores egen fremtid. Og gør vi det, kan vi roligt udflytte jobs til billiglande, og der er ingen grund til at frygte hvad vi skal leve af i fremtiden.

Slutnoter

¹ Elementer i erhvervsstrategien er i øvrigt inspireret af OECDs rapport fra 2001: 'The New Economy: Beyond the Hype', Paris, 2001, OECD.

² Interview med Jørgen Rosted, 6. november 2003. Interviewet blev foretaget i forbindelse med researchen til bogen 'Slip Innovation Løs - Danmark som kreativ Stormagt', Mikael Lindholm og Kim Møller, Børsens Forlag 2004. Jeg foretog research til denne bog i 2003/2004.

³ 'Et benchmark-studie af dansk innovation og innovationspolitik – hvad kan Danmark lære?' FORA, september 2003.

⁴ 'Global Information Technology Report 2003-2004', World Economic Forum, Oxford University Press.

⁵ 'Et benchmark studie af iværksætteraktivitet – hvad kan Danmark lære?' FORA, juni 2003.

⁶ De danske myndigheders aktuelle fokus på 'højteknologiske netværk' er skridt i den ønskede retning. Se eksempelvis 'Fokus på Fremtiden', Videnskabsministeriet, 2004

⁷ 'Danmark går glip af ny vækstmodel', MandagMorgen, nr. 26, 16. august 2004.

⁸ Interview med Bent Dalum, 9. september, 2003.

⁹ 'Nyt forskningscenter skal trække frontteknologi til Danmark', MandagMorgen, nr. 28, 30. august 2004.

¹⁰ Efter min vurdering var det desuden en fejl, at støtte hele 17 Regionale Vækstmiljøer med de afsatte midler. Fremover bør kvalitet foretrækkes frem for kvantitet. Derfor foreslås støtte til kun 10 erhvervsklynger med til gengæld et lidt større budget, samt en længere projektfase på fem år.